



Nro. 50.

A' FELS. CSASZARNAK ES A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBÖL,

Tudatt Bétaból, Keddén Junius 24-ik napján

1809-ik éltendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

B é t s.

Schelmetszről szomorú hírt vettünk. Május'
28-kán délben tűz támadván, 3 óra alatt 85 háza-
kat tett hamuvá. Ez egy vólta' leg rettenetesebb
égések között. A' rolla való bővebb tudósítást a'
jövő árkushan fogjuk kiadni.

Török Birodalom.

Zemlinből Jun. 15-dikén. A' Szerviaiak e. h.
2-kán három csaportokra ószolván Belgrád alatt ,
hatalmas próbát tettek leg előbb is a' Rácsváros
ellen: hanem vissza verették. Úgy látszik, hogy
a' Törökök jó készüléttel várták őket. Ez éppen
délutájban esett. Délutánni 3 órakor ismét próbát
tettek az elsők, ujj és sokkal nagyobb erővel: há-

D d d

nem ekkor is vérsza verettek. Az spanyolok
mialkét teziol nagy, 's a' vezette hasonliképen
feles, volt valaminth egyvél, 's a' nyaknak
is. Ezeket a' próbátétét, 's a' vezette,
mihelyt a' nagy Gábor Schabatz valának ostrom-
moltatását komolyozta.

Francia Birodalom.

A' Janus 2. ken etett levezetes a' parlamentum lál'
folytatása:

A' Török követnek, el'ávon' tette a' Hollan-
dai Követség, 's ott el'ő. Az a' szentély palotába
hírel' ezen három mellvél, 's a' vezette
által tisztelek a' követnek, 's a' vezette. Az
ő el'ővel, 's a' vezette, 's a' vezette.

„Annak a' népnek Követség, a' mely vala-
mint egy felol magát a' nagy tette, 's a'
társágos türedelmé által esmeretes, 's a'
mondani, 's a' vezette, 's a' vezette.
térésében való huséges volta által ismerte tette ma-
gát, 's a' vezette, 's a' vezette.
olta szeved Európánál, 's a' vezette.
varjti miatt. Azon vált az is, 's a'
hány Státusokat feltorgattak szemleleje, 's a'
ezeket zenlülésre jattatott rendeletlenségnek áldo-
zati: lévén, eszébe vette, hogy az a' haszon és
tekinet, a' mely által ma a' nagy Státusok vagy
egygyesítetnek vagy megosztatódnak, ő elebe ezt
a' törvént szabja, hogy magát az Európai leg el-
sőbb általom adja, 's a' vezette, 's a' vezette.
szükségessé teszi neki, az ő gyengesége, hogy Stá-
tusa' alkotmányiok intézeteit annak a' Hatalmas-
ságnak intézeteihez alkalmaztassa, a' melynek oltal-

maradva ott csak egyedül mentheti meg a' szolgaság' vagy a' felzárkólas' végre felmentol. Ezen Képviselők megértéssel és forma szerint való módon megfontoltak a' jelenvaló körvonalállásokat, 's a' jövőendő belső hatalom tartentószerkelet: 's szemlélvén az egész Európához azaz minden állami állások ezekben mint tolvárnak valamint onnan szenvedésük okát, úgy szintén azon orvosi szerkelet is, a' mellyekhez folyamatosanok szükségesek. —

„Kérünk biztatott, hogy terjezsük Császári Felügyelő' előző Képviselőinknek kívánságait: kérjék felügyelőt, hogy adja nekünk a' maratonvért *Nepotus* *Legis* *Princet*, mint Republikánk legfőbb ügyét, mint Hollandia: Királyát, a' kinek mi, a' mi törvényeinknek megparittetését, 's politikai justiciáinknak 's kedves hazánk boldogságának óltalmaztatását, teljes és egész alázatossággal való bizodalommal általadják. Az istenigendviselés' szent akaratja, a' C. és K. Felügyelő' ditsőséges védelmezése, 's azon Királynak atyai hatalmas ország-lása alatt, a' kit mi Felügyelőtől kérünk magunknak, mérészejük remélni azt, hogy Hollandia a' legnagyobb Monárkiának hajlandósága felől bizonyossá tétetől vén, 's a' Felügyelő' véghetetlen és halhatatlan bizodalomival az oalkatását illető intézetekre nézve egyesítettvén, régi ditsősége' napját ismét feljoni szemlélmi fogja, &c.“

A' Császár ekképpen felelt: — „

„Urak, Batavus nép' Képviselői! Hazátokat védelmezni mindenkor Koronám' első szükségének lenni tartottam. Valamikor csak a' ti belső dolgaitokba tekinteni kénytelenittetem, mind annyiszor a' ti bizodalom Országlástok' módjával összekötötve lévő illendőségek tántek legelőbb a' szemem-

be. Ezen Nemzeti Gyűlés által igazgattatván, szí-
 netlenül lehetőséve lettetek volna a' mésterkedés ki-
 nek, a' a' szomszéd Latíniavagoktól való helyre-
 gattatásnak. Ha valakiesze ez ent való Orszá-
 szék által maradtatok volna, minden valasztásnak
 ideje új alkalmatosáigál szolgálhatott volna Euro-
 pának, a' nem hatathatvanya a' új jelölésül a' ten-
 geri hadakozásra. Ezekből a' vezedelmei kör-
 nyülállásoktól egyedültsak az örökös Ország-
 módja órázhat meg benneteket. Ezt én, ezen utól-
 só Konstituziótoknak elinteztetésekor visszahoz-
 tam közzitekhez: és a' ti ajánlásokok, a' melly sze-
 rént Hollandiának Koronáját *Leos Princzet* ad-
 tátok, a' ti hazatok javával a' az enyimmel is meg-
 egyező, és alkalmas arra, hogy Európát a' kü-
 zönséges tündéssegnek feant utatást felöl bátorsá-
 gossá tegye. Frantzia ország olyan nemes szívű
 vélt, hogy mind azokról az erántatok való jussai-
 ról le tudott mondani, a' mellyet neki a' hadako-
 zás történetei edtanak vala: hanem en nem biz-
 hattam azokat a' varogat a' mellyek Birodalom'
 Északi határait fedezik, müégtelen, sot gyanus ke-
 zekre. Batavus nép' képv. elöl egygátértek Ha-
 talmas Rendeknek kívánságában. *Leos Prin-*
czet Hollandiai Királynak halltom (proklamá-
 lom). —

„Princz! országolj ezeken a' népeken; ezek-
 nek atyok egyedültsak a' Frantziának sgelel-
 mek által nyerték a' magok függetlenségeket. Az
 ólia, hogy Angliával össze szöveteztek, megho-
 dítatott tartományáittek; léteknök visszanyer-
 rését még egyszer Frantzia országnak köszönhetik.
 kötelezd-le őket magad erant az által, hogy adj
 (hagyj) királyokat nekik, a' kik az o szabadságo-

kat, törvényeket és vallásokat védelmezzék. De, Francia lenni se ha meg ne szűnj. A' Connetabla bel (Bo Marignac) méltóságot bírjad és bírák maradéka: ez a' méltóság elődbe szabja azt a' normen-tet, a' mellyet követni rám nézve tartózol, és értesedre adja, hogy mely fontos dolgok tartomány azoknak a' váraknak megőrzésére, a' mellyek által Statutum' Eszaki határait fedeztetek, és a' mellyeket gondviselésed alá bírok. Fiaim! E' ezid szünet nélkül legyveres szerepeltén azt a' tuzet, a' mellyet én o' bennük az ükölöz' mezején szemléltén lenni. Eltesd ujjalattaloban a' Francia ország eránt való hajlandóságot és szeretetet. Légy irtózasok a' rosszaknak, és atyok a' jóknak: ez az o' igazi tulajdonságok a' nagy Királyoknak."

Fiaim! E' ezid szünet nélkül legyveres szerepeltén azt a' tuzet, a' mellyet én o' bennük az ükölöz' mezején szemléltén lenni. Eltesd ujjalattaloban a' Francia ország eránt való hajlandóságot és szeretetet. Légy irtózasok a' rosszaknak, és atyok a' jóknak: ez az o' igazi tulajdonságok a' nagy Királyoknak."

„Császár, egész kevélységemet abba helyhez tettem, hogy elcsócsolt a' Felsőged' szolgálatjára szenteljem fel. Abban tartottam valami szerénységemet, hogy közelről bámulhassam azokat a' tulajdonságokat, a' mellyek oly kedvessé teszik Felsőgedet azoknak, a' kél, mint én, ily sokszor lehetek bámulói nagy elmessege hatalmanak, és munkájának. Egejjen még tehát Felsőged, hogy tölle való el-távazácom szomoróságomra szolgál: mert csak ugyan a' Felsőgedéi maradnak éietem és akaratom. Elmenek országolni Hollandiába, minthogy ez a' nép kívánnya, és Felsőged parantsólja. —

„Császár, midőn elment Felsőged, hogy az el-lene össze esküdt Európát meg győzze, bennem méltóztatott helyhertetni bizodalmit, az eránt, hogy Hollandiát a' fenyegetőzö bé ülésektől meg oitál-

zámorodó urhoz, a' ki haláluk nélkül elhullotté
 est. Dehát azra felé. Ezen szentek és történetnek
 lovassereget szent, mostansban már a' francia
 zereget. A' halandó nélkül oda forjék hagyni Né-
 met országot. *Itanium* vana haladék nélkül a' tal
 adattatik az Antium veteretnek, eva' Posoni kö-
 tes helyen. *Itanium* fog vartem. Ha a' vá-
 raz Párispa' as apozitum elintetése ezen tekinté-
 len ellen a' vártmentek szerént fog véghez menni,
 ezt nem tudják a' talatnak. An' honok libául, mon-
 hogy ő el nem adhatott semmit meg próbálat, a'
 az a' Szarva' napot' felzendítésere alkalmas
 ezheznek. *Itanium* gondolt. Valósággal, ki nem lát-
 ja ut az *Itanium* partokait lefelezetve lenni?
 A' szarva' néro hatamaságok között az egyen-
 lenség' magyat hintezem. s a' Angeressen ő kéay
 szent való tetvényeket szabul azent, hogy a' ke-
 reskedés helye egyedul való s' a' talatást magoknak
 me' tartanak a' talatnak a' nemzetek örökös el-
 lesegének megváltozhatatlan plánuma; etc."

A' Kardinális *Itanium* Német Birodalom béli Fő
 Kancelarátus a' Valasztó Lejedelmi Koadjutoriá
 kit választatott ilyen magjegyzéssel hirdette - ki
 ugyan ezen *Itanium*: — "

„Ez a' Valasztas leg nagyobb érzékénységet
 okozott a' Regensburgi Dietán. Még azok is, a'
 kik előtt ennek a' választásnak igen varatlan dológ-
 nak kellett volna lenni, sőt a' kik felül azt lenetett
 volna gondolni, hogy ezt nagy kedvellenséggel fog-
 nák hallani, nyilvánlagos módon kijelentették, hogy
 a' jelen való környezetes között, ennél semmit
 ilendőbbnek lenni nem tartanak. Gróf *Sternberg*
 Kanonok ur, a' kinek ehhez leg nagyobb jussa le-
 tetett volna, leg elsőb volt a' ki kinyilatkoztat-

Világos katonai időszakokban meg zavarra kö-
zött, az önmérséget, és a' mely még ma is nyug-
latatlanságot tartaloznak mindkettőjökre, neve-
zetesen pedig a' N. polya udvarra nézve, a' mely-
nek határán belül se' vannak ezek a' Hertzegségek.

Az ezen Hertzegségek' elajándékoztatását illető
Dekretum nyomatékkal áll: —

„Napoleon, Isten kegyelméből és a' Konstitu-
tívó által választott Császára és Olasz Király, min-
den jelen valóra és következőknek boldog-
ságot: —

„A mi Négy Kamaráinkhoz és külső dolgok-
ra szolgáló Miniszterünkhöz *Talleyrand*hoz jó akara-
matunkkal és engedelmünkkel mutatni az ő Koronán-
knak a' fennmúlt szolgálataért, meghatároztuk,
hogy a' Beneventói Hertzegséget neki ajándékoz-
zuk, mint azt ezennel valószíggal neki is ajándékoz-
zuk, hogy ő azt, mint a' mi Koronánktól egyene-
sen fogja leculni, talajdonos és egész felsőségi
jussal bírja, olyan reménységgel lévén eránta, hogy
ő a' nevezett Hertzegséget természeti törvényes férj-
fői maradvánnyal fogja az első szülöttség' jussa
szerezni által adni, fenntartván magunknak, hogy
ha ő ilyen természeti törvényes örökösök nélkül
találkozna meg halni, annak ajándékozhatassuk ismét
ezen Hertzegséget, a' kit a' haza javára és Koronán-
knak boldogságára nézve, leg méltobbnak fogunk
ítélni. A' mi nagy Kamarásunk és külső dolgokra
ügyelő Miniszterünk *Talleyrand*, mint *Beneventói
Princa és Hertzeg*, a' mi kezünkbe fogja le tenni a'
hitet az eránt, hogy mint jó és törvényes alattvaló
úgy fog minket szolgálni. Kelt a' mi St. Cloudi pa-
lotánkban Jan. 5-kén 1806-ban —

„Napoleon.

utánna pedig kétséggyel és halogatódzósággal vádoltatni valna. Azt is mondták némelyek, hogy az eddig fennállott háború, leveles seregeinknek jól való tanítástalókra elegetendő lett volna, levelesedl' éppen nem lenne most elállni az eladó szomszédunk nem volna ezen újításoira. —

Azt kértem én itt: Nem kezdődött vala-e el egy a' leg-keveszetesebb hadakozások között Európában, s nem folytatott és végződött is el a' nélkül, hogy tsak egyvetleneg Anglus katona, tsak egy csapat vagy valamely ferdítést lehetett volna. Azt bizonyítja é ez, hogy eddig elegetendő hadi intézetek voltak? Ha az eddig valókkal megakarjuk émi a' száraz földön lako Hatalmasságoknak minden szövettségekről le kell mondanunk. Azt felelek talám némelyek, hogy hadi hajóink minden tengereken győzedelmeskedve járkálnak széllyel; hanem tsak ezek által a' Frantzia ország' több Státusokhoz való befolyása' nevékedésének, gátat nem tehetünk. Ezt is felelhetnek talám némelyek, hogy: pruzel sezzhetjük őket. Hanem azt kérdem én, hogy szolhat é ekképpen egy igazi Anglus katona, beszélhet-e így egy igazi Britannus ember valaha? Ezé az a' katonai tűz, a' melly a' Britannusokata' Wilhelm Király és Anna Királyné idejekben eleve-nítette, minden a' Mariborough vezérlése alatt győzedelmeskedtek? Nem sok és nagy segedelemmel viseltek é seregeink Pruszsiához a' hét esztendeig tartott hadakozásban? Valósággal fenn nem fogjuk a' száraz földhöz való befolyasunkat leg kissebb mértékben fenntartani, ha, tsak pénzés kamaráinkban ülven, tsak az aranyokat számlalgatjuk a' külső nemzetelőli seregeknek fizetetések végét.

„Sohán nem nélik az Európai Statuok között való honvédelem vétségét, tiszta az a lapotól, hogy a' Statuok magok erejében maradván, mielőtt nyitott nyitott nevékre által ne csorvathosék,*) mind valamely nevet elvételére; de pedig csak azt mondani, hogy országok az azonnal hogy szerződéses elvételtem, az országok a' száraz föld-
 hoz való felhívását elvésették, vagy mielőtt azt megitt, hogy Európában országokhoz nem lehet szava. Hogy a' földet a' felhívás nemzset, et fény tarthassék, Irtatva Országok, rendkívül való hogy erje ellen kell elgözennek. Nemzetünk természetü tőre, kiralyi hatalmunk tegiamak ezeken szerek, és onnan melleségünk hivnak erre bennünket. A' mi tenyert eronk valosaval egy oly eross bastyá, a' mely előtt ellenvegenek minden tenyert pabatytelek, és száraz védehetőnek. A' Britanniát legyveres nemzetnek természetü tőre és vitézsége, hasonlóképpen bátorságba helyhezeti hazánkat az itthon való megtamadtatás ellen. Hat nem elég séges ez? ezt kernek némelyek. Erc én ekképpen felelek: Mind ezek szép e nagy dolgok; hanem én még is szeretném mind ezek mellett is, ha felesleg való fegyvereleink leactnének, ezekenek a' szitaz Európában haznokat venni, hogy szövetségeseinket segíthetnek. Nem úgy lehetünk-e pedig szent ezen seregekre leg bizonyosabban, ha az o Statuokot tisztességessé tesszük. Majd el fogják így magokat arra a' tisztességesebb rangú emberek is szanni, nem csak a' gyűtevések. —

„En úgy itelek, hogy nekünk minden tehetségünkkel azon kell lennünk, hogy ezen hadakozásban támadólag dolgozhassunk. *) En kívánom a' nékességet, hanem jó es bátorságos fel tételek alatt;

nem pedig az olyant a' mely által a' száraz Euro-
pa-t minden he' folyamunk elvágattatván, csak egy
tszapasziget béahatároltsággi tét-tödnénk. Olyan-
nak kell ennek a' békeségnek lenni, hogy a' miatt
a' békeségnek semmi sarkalatos pontjától el állá-
ni, és egy Eur-pai Hatalmassággal való szövetsé-
günkről is lemondanunk kellessék jövődöben. A' Mi-
nister *Windham* úr planuma nékem igen tetszik. Az
anya, a' kinek fia katonává lesz, nem fogja öfét el-
veszteni lenni tartani, mint hogy remélheti, hogy
7. esztendő múlva így fogja azt meg látni, mint a'
kire már gondviselés van, &c.⁶⁶

Ez a' *Windham* plánuma felett való vetélkedés
így folyt egész éjjel. Reggeli hetedfél órakor ve-
tett néki véget a' voksolás, a' mellynek többsége
a' Ministereknek volt kedvező; mellettek 251, ellen-
nek pedig 125 voksok lévén. —

Leg több ellenkezésre adott az *Oppozitzió'* ré-
szeseinek alkalmatosságot az a' pontja a' plánum-
nak, a' mely szerint csak 7 esztendőre tartozik ma-
gát lekötelezni a' katona. Ez ellen azt a' főbb ne-
hézséget hozták némelyek elő, hogy így megtörtén-
hetne, hogy némely Regimentekben, a' kik idegen
világokon fekszenek, egyszersmind találván kitel-
ni a' katonák ideje, őrző sereg nélkül maradhat-
nának a' várak addig, míg más Regimentek érkez-
hetnének oda, &c. Ezt a' nehézséget ez által a'
toldalék tikkely által felytette-meg a' Minister,
hogy a' Királynak jussa legyen a' katona idejét
háborúban 3 esztendővel, békeségben pedig 6 he-
tekkel megtoldatui, ha szükségesnek lenni lá-
tánda.

*) A' Párisi *Moniteur* hosszúsas megjegyzéssel fe-

lett *Prins*, ezen szavakra, a' melyre vissza fordulunk.

A' revolutió idején volt a' *Prins* a Nemzeti Gyűlésnek egy *Marquis* nevű tagja (Generalis) a' ki az a' szerződésben részt vevő más tagokkal egyetemben szándékot fogadott. E' most beszélték ki az utolsó utemint olyan dolgokat a' vártámanat, a' melybe a' maga nyaka is könnyen becsúszhat ugyan, hanem a' melynek némely Anglusok remélték, a' hogy meg kedvetlen lehet ezeken feltek a' Spanyolok neve. Pénzbeli engedelmet kapván, azaz az lett utkon az Amerikai Szövetséges Sereg felől néhány száz fegyverrel, a' melyek a' gyűlölt néhány száz emberrel voltak, a' mind kezdte két hónapra szállítván az öbölből szép mennyen, a' a' nélkül hogy valaha a' adást tett volna e' el e' elvezett. Valóságos izélezést e' szíven nem lehetett tudni, mind addig, míg meg nem e' szíven a' bizonyos hír felolli, hogy a' Spanyolok felfedezték őket, hogy a' Spanyolok ellen fel lázra az őket. Ugyan ezen almatossággal lett közön éssze az a' hír is, hogy az Anglusok engedelméül *Prins* szigetét tette volna Miranda a' maga expedizioja össze gyülekezése közép pontjára, a' honnét mintegy gazgatódni fogna az o' egész plánuma. *Prins* maga is Amériki tő, következésképpen az oda való nép természeti erejét és gyengeségét jól ismervén, annyival többet remélhetnek tőle azok, a' kik dolgoznak általa, és annyival inkább tartíhatják ölle azok, a' kik ellen dolgozik.

Magyar Ország.

Nagy Várudról Majus 24 ikén. Nállunk a' Tavasz igen gyönyörű, es kellemetes. Mar egyé-

Márv izben igen hasznos essők valának, mellyek által a' mezők vetések, és mindenféle kertí vetemények igen szépen nevelkednek. Hogy a' Tavasz' elején volt, dör nagyon ártott volna a' szőlőknek, e' nem igaz. A' Gyumoltsfűkben ugyan károkat tett imut arótt. Nemcsaklyuk mindazonáltal hogy az ilyen minden egyébből e' termés elegendőképpen létezen. A' ma, és tegnap hűdör levegőnek az az oka, hogy a' palota (szomszéd helység) mellett az elhalt Párléken Jégessó volt. — Ami Nemes Várme-gyenken e' év bizonyos *Grádná* mellett a' minap 3. lyvat ellopák, a' tolvajok az Istállóból. Hogy a' nézők e' év lyvak is elne lopattassanak, a' Gazda egy zárt ajtóval az istállóba zárta magát. A' tolvaj, ki talárvan megjelentek őfét tájban, de, hogy bé nem mehettek, az egyik közzülök az ajton lévő lyukon bé dugta a' kezét, azon mesterkedvén, hogy az ajtót fel nyúlhasa. De a' kezét belől a' kárákhoz kötözte a' Gazda. Ezt meg látván a' több tolvajok, azt deliberálták egymás között, hogy a' tolvaj e' ezt kollektívának fejét vegyék. *Distum, factum.* El is követték ezt a' gyilkosságot, a' fejét tarisznyijokba tették, és állantottak vele.

Fagy Kárák. Március 20. éjén. Mostanában semmi nevezetes véséssel nem kedveskedhetünk a' két M. Hazának. Esté a' mi állunk ritka ujság az másutt is, ugy tartom, tapasztalt dolog volt, tudni illik: a' hideg. Ugyan is e' folyó hónap 23. dikán szép essők vala, és a' 25. kén estve felé hideg szél kezdvén fújni, de e'itakára meg szünvén, 20. k-
ra dör lett, noha a' szőlőknek mellyek a' 21. dik Aprilisi valóságos fagy után kiszáradzottak, nem ártott, és a' kertekben is csak azon oldalakon tett kárt,

a' mellyeken a' szel nem lepedezhetett. Folyvőránt a' tavaszunk nagy lebecs, és a' szel p' szert tart, sem nem nagyon szaraz, sem felettebb est. s. Reménylik, hogy a' hó, amenny tartó szaraz, is Isten kegyelméből meg fog hólyvbláttetni, melyből már is vetünk egy kevés enyhülést.

Híradás.

Munkatársa *Te... a... a... a... a...*, Értom kötetében egyezzen kibotottani, le fordítottan ugyan ezen szavak másik remek munkáját is, i. i. az *Amantat*, melly már a' visszáttatás alól ki jöven, ne a' sokára közönségre is fog tétetni — Annakutána *Hét... a... a... a...* nevű nagy munkájából, ki valasztottam, leantant elvünké által tettem barnogy, *... a... a... a...* rész szerint Román háty emberek' a' élet, ally szövedékkal lévén, hogy ha ez kedvet fog találni az érdekes Közönség előtt, idöveki toly *... a... a...* ki bostassam ezen detek Szetzonok.

Addig pedig *Bollettion Harkala* Amerikán Historiáját akarom le fordítani, mellyen már egy darab idötol fogva dolgozom is. Ezt azért jelentem előre, hogy mivel ez a' munka igen emeretes, és közönségessen betsáttetik, meg lehet, hogy annak fordíttását más, már régebben elkezdette, vagy el is végezte. Melly ha így vagyon egész biztelettel kérem az ilyen fordító Urat, hogy arról engemet más fel hónapok alatt, Budán, Veleatzenndalt, Gardonyban, tudósítani ne sajnáljon, hogy így minden következneto kontrabontnak jó idején éleje vetetnessen.

Tandri János,

Gárdonyi Prédikátor.

É. D.